

Wikipedia. A Critical Point of View

Op 26 en 27 maart vond in de OBA in Amsterdam de Wikipedia Conferentie "Critical Point of View" plaats. Tijdens dit evenement werd door verschillende mensen gekeken naar de problemen van Wikipedia naar aanleiding van participatie, encyclopedische functie, nationale en internationale functie, techniek en analyse. Er waren zes sessies tijdens deze twee dagen en elk onderdeel bestond uit drie of vier sprekers. De onderdelen waren: Wiki Theory, Encyclopedia Histories, Wiki Art, Wikipedia Analytics, Designing Debate en Globale Issues and Outlooks.

Een team van studenten die verbonden zijn aan de opleiding New Media and Digital Culture in Utrecht hebben een verslag van de twee conferentiedagen gemaakt: Bas Bergervoet, Snezana Nedeski, Marijke Tiemensma, David van Toor, Natalia Vijlbrief, Samuel Zwaan.

Session 1: Wiki Theory

(door Bas Bergervoet en Marijke Tiemensma)

Ramón Reichert (A) – Rethinking Wikipedia: Power, Knowledge and the Technologies of the Self

De eerste spreker op het Critical Point of View Congres over Wikipedia was Ramón Reichert van de Universiteit van Wenen. Hij heeft al verschillende boeken geschreven, zoals "Amateure im Netz" of "Das Wissen der Börse". Hij doet onderzoek naar de historiografie van media en technologie, de impact van nieuwe media en communicatietechnologieën. Op het congres sprak hij in de sessie Wiki Theory over kennis en macht op Wikipedia.

Ramón Reichert omschrijft Wikipedia als een fundamentele organisatie in de manier waarop tegenwoordig kennis wordt verzameld en weergegeven. Op Wikipedia werken mensen met verschillende achtergronden samen. Wikipedia representeert een speciale manier van machtsrelaties, de macht ligt niet bij één persoon maar bij het netwerk van gebruikers en bewerkers. Het uitvoeren van die macht leidt volgens Reichert tot nieuwe objecten van kennis.

De moderne macht is dus decentraal. Wikipedia zou daarom neutraal zijn, zonder iemand die de macht claimt. Reichert haalt hierbij Foucault aan. Van 'Technology

of domination' (Foucault) gaan we naar technologie van de zelf door zelfregulering. Het individu kan zijn eigen subjectiviteit veranderen door technologie van de zelf. Het subject wordt niet langer gedomineerd, maar er is vrijheid en individualiteit door de technologie van Wikipedia, die uitnodigt om te reflecteren op jezelf. Men kan kennis die hij beheerst delen met anderen en daarmee zichzelf profileren.

Toch is Wikipedia niet vrij van overheersing en macht, het is alleen verschoven. Er wordt gewerkt aan een normatief gebaseerd archief van kennis, waarbij sommige kennis ge-edit wordt en sommige kennis geaccepteerd wordt. Dit is alleen niet gebaseerd op macht en prestige, maar op kennis, bewijsvoering en technologie van de zelf.

http://de.wikipedia.org/wiki/Ram%C3%B3n_Reichert

Jeanette Hofmann (DE) – Wikipedia between Emancipation and Self-Regulation

De Duitse Sociologe Jeanette Hofmann was de tweede spreker op het congres. Haar verhaal ging over emancipatie en zelfregulering en de positie van Wikipedia daarbij.

Wikipedia wordt volgens Hofmann gestuurd door de vraag naar nieuwe, emancipatorische manieren van collectieve kennis productie. Op het internet is volgens Hofmann een traditie van zelfregulering en regulering van kennis. Er is als het ware een levenscirkel van zelfregulering.

Zelfregulering gaat samen met hoge verwachtingen van vooruitgang, nieuwheid, flexibiliteit en grenzeloosheid, autonomie en emancipatie. Het kan echter leiden tot crisis en misbruik van macht. De theoreticus waar Hofmann haar theorieën op baseert is De Sousa Santos. Hij stelde dat kennis tijdelijk is, altijd veranderlijk. Alle kennis heeft zijn eigen blinde plek, en er is geen echte goed of fout.

De Sousa Santos stelt ook dat experience (ervaring) en expectation (verwachting) niet hetzelfde zijn. Er is een verschil tussen ervaringen uit het verleden en verwachtingen van de toekomst. We geloven in vooruitgang, innovatie en leren. Santos maakt onderscheid tussen regulering en emancipatie. Regulering gaat over normen, instituten, behouden van sociale orde en emancipatie over het vestigen van 'goede' orde, waarbij de afstand tussen ervaring en verwachting groter wordt. Sociale verandering is een wedstrijd tussen regulering en emancipatie. Kennis kent ook vormen van regulering en emancipatie. Kennis als regulering gaat over de overgang van chaos naar orde, moderne wetenschap, 'common sense'. Kennis als emancipatie bevraagt de gevestigde orde, 'not yet', is altijd in beweging, een taak.

Hierdoor is Hofmann dus één van de grote critici vandaag op het argument dat Wikipedia neutraal is. Aangezien er altijd een blinde plek is en kennis altijd verandert, is er geen één waarheid en is neutraliteit ook onmogelijk. Objectieve kennis door het volgen van de regels is onmogelijk, het zou alleen maar voor een beperking zorgen. Een artikel op Wikipedia kan zelfs verwijderd worden als de meerderheid van de editors dat wil, er is dus sprake van gereguleerde kennis. Er moet volgens Hofmann juist een overzicht komen van alle verschillende gezichtspunten, waarbij ze een oproep doet voor “a plurality of knowledge”. Aangezien een encyclopedie, en zeker Wikipedia, vaak gebruikt wordt op even snel op te zoeken wat iets betekent of kort een overzicht te krijgen van een theorie of een gebeurtenis, is het de vraag of een compleet overzicht van meerdere gezichtspunten wel gewaardeerd zal worden door de gebruikers. We hebben Jeanette Hofmann gevraagd om wat extra toelichting voor de camera te geven.

→ VIDEO: <<http://www.vimeo.com/10461578>>

Mathieu O’Neil (AU) - The Critique of Law in Free Online Projects

De derde spreker in deze sessie is Mathieu O’Neil van de Universit  Paris Sorbonne. Hij is auteur van het boek *Cyberchiefs. Autonomy and Authority in online Tribes*.

O’Neil spreekt over de gebruikerscultuur van Wikipedia, ofwel de ‘tribal culture’, die, in tegenstelling dan wat er wordt uitgedragen, wel degelijk hiërarchisch van aard is.

O’Neil legt allereerst uit hoe hij Wikipedia plaatst: het is een blanke mannenbolwerk. Met slechts 13% vrouwelijke editors is het normaal dat bepaald gedrag zoals agressief commentaar en flaming getolereerd wordt. Er is een vorm van Machismo bij Wiki’s aanwezig. Om uit te leggen hoe een online tribe werkt gebruikt O’Neil de termen charisma (autonomie), hacken, soevereiniteit (regels) en archaïsch. Om te begrijpen hoe Wikipedia werkt als een tribe is volgens O’Neill zowel charisma als soevereiniteit heel belangrijk.

De theorie van O’Neil focust op het werk van Boltanski. Boltanski ziet het veld van rechtvaardiging als een open veld. Iedereen heeft andere rechtvaardigingen, wat kan leiden tot conflicten en kritiek. De dingen die volgens O’Neil tot conflicten op Wikipedia kunnen leiden zijn: vage regels, geen institutie, snelheid, diversiteit van mensen en doelen. De factoren die hiervoor zorgen zijn: Het aantal mensen en artikelen, de issues zelf (vooral controversiële issues als oorlog en homeopathie, waar vele verschillende meningen over bestaan), identiteit, en de

1500 administrators die mensen en artikelen kunnen blokkeren.

Mathieur O'Neil, *Wikipedia: Experts Are Us*,
<<http://mondediplo.com/2009/05/15wikipedia>>
Cyberchiefs. Autonomy and Authority in online Tribes
<http://www.neural.it/art/2009/07/mathieu_oneil_cyberchiefs_auto.phtml>

Gérard Wormser (FR) – The Knowledge Bar

Gérard Wormser vergelijkt Wikipedia met een 'knowledge bar', een kennisbar, zoals deze aan het begin van de 18e eeuw in Frankrijk te vinden waren. Intellectuelen kwamen in literaire cafés samen en discussieerden hetgeen ze gelezen hadden. Hieruit ontstond de eerste encyclopedie van Diderot en d'Alembert, die volgens Wormser de directe aanleiding voor de Franse Revolutie is geweest. Foucault heeft erover geschreven dat de nieuw ontstane kennisstructuren de manier van denken en leven van mensen heeft veranderd. Met Wikipedia zien we echter niet hoe mensen in het openbaar met de kennis ervan omgaan: open toegang tot kennis zegt nog niets op de regulatieve en/of emancipatorische effecten ervan op de maatschappij. We weten dus ook niet wat de kennisstructuur van Wikipedia teweeg zal brengen. Wormser stelt daarom dat het belangrijk is te onderzoeken wat er precies gebeurt, om een eventuele grootse verandering (zoals de Franse Revolutie) te kunnen begrijpen.

De collaboratieve structuren van Wikipedia zijn een goed startpunt: wanneer is samenwerking gezond en hoe raakt het gecorrumpeerd? Wormser vindt dat we nieuwe collaboratieve instituten moeten uitvinden, die (net als in de 18e eeuw!) niet slechts in universitaire of activistische kringen plaatsvinden. Ironisch genoeg geeft hij daarvoor de Wikimedia Foundation als een goed voorbeeld, maar er zijn er meer van nodig.

<<http://networkcultures.org/wpmu/cpov/2010/03/26/gerard-wormser-is-wikipedia-a-mirror-of-our-society-or-is-it-new-in-the-society-of-knowledge/>>

Session 2: “Encyclopedia Histories” 26-03-2010 (13.30h-15.30h)

(door David van Toor)

Jospeh Reagle (USA) – *Wikipedia and Encyclopedic Anxiety*

Joseph Reagle gaat in zijn betoog in op Wikipedia als een collectieve inspanning en een invloedrijk fenomeen in het publieke debat. Hoewel het vaak als iets nieuw wordt uitgelegd, mag deze “collaborative practice” volgens hem niet als een nieuw fenomeen worden gezien. Het maken van associaties tussen verschillende soorten kennis, zo betoogt hij, is iets wat decennia geleden al gebeurde, al zij het dat dit tegenwoordig door nieuwe technologieën andere vormen heeft aangenomen. Reagle werkt in zijn betoog toe naar het hoofdargument dat Wikipedia moet worden gezien als de belichaming van bredere maatschappelijke angsten. Deze angsten hebben vooral te maken met onzekerheden over de legitimiteit en feitelijke correctheid van een dergelijke manier van collectieve verslaggeving. Het zijn vragen over de integriteit van kennis en de auteur en de verschillende manieren waarop kennis wordt geïnterpreteerd.

<<http://reagle.org/joseph/Talks/2010/0326-encyclopedic-anxiety.html>>

Charles van den Heuvel (NL) – *Authoritative Annotations, Encyclopedia Universalis Mundaneum, Wikipedia and the Stanford Encyclopedia of Philosophy*

Charles van den Heuvel leunt in het licht van Wikipedia sterk op de ideeën van Paul Otlet (1868-1944), een Belgische bibliograaf en pionier in het denken over de documentatie van menselijke kennis. Zo stelt Van den Heuvel dat Wikipedia teveel is georganiseerd, zoals dat bij een krant ook het geval is. Van den Heuvel ziet graag een sterker associatief karakter van de informatie die op Wikipedia te vinden. Daarnaast pleit hij voor meer mogelijkheden om als gebruiker annotaties te kunnen toevoegen aan artikelen en een duidelijker overzicht van de gedane aanpassingen binnen de artikelen. Van den Heuvel pleit dan ook voor een onderzoek naar een nieuw soort interface die de eerdergenoemde tekortkomingen kan wegwerken. Hij spreekt daarbij over een hybride wiki, waarbij op alle fronten door de gebruiker kan worden ingegrepen.

<<http://virtualknowledgestudio.nl/people/vks-staff/charles-van-den-heuvel/>>

Dan O’Sullivan (GB) - *An Encyclopedia for the Times: Thoughts on Wikipedia from a Historical Perspective*

Dan O’ Sullivan ziet Wikipedia als een radicale encyclopedie. Het radicale is volgens hem sterk terug te zien in de non-lineaire opbouw van de site, waarbij de

gebruikers hun eigen pad uitzetten, als een boek die door de gebruiker zelf wordt gecreëerd. O' Sullivan spendeert het grootste gedeelte van zijn betoog aan een historisch inzicht in de herkomst van de encyclopedie. Aan het einde van zijn betoog wordt het mijn inziens een stuk interessanter, wanneer hij stelt dat Wikipedia, als radicale encyclopedie, sterk verschilt van de 'conservatieve' encyclopedie zoals deze voorheen werd samengesteld. Toch ziet O' Sullivan een aantal knelpunten in het gebruik van Wikipedia, voornamelijk met betrekking tot de NPOV: de "Neutral Point Of View". Volgens O' Sullivan is de feitelijke informatie die op Wikipedia wordt gegeven sterk eenzijdig te noemen, waardoor saaie en steriele artikelen ontstaan. In plaats van een consensus na te streven, zo stelt hij, zou het mooier zijn om meerdere kanten van het verhaal te zien.

<<http://networkcultures.org/wpmu/cpov/2010/03/26/dan-osullivan-an-encyclopedia-for-the-times/>>

Alan Shapiro (USA, DE) – *Gustave Flaubert Laughs at Wikipedia*

De vierde en laatste spreker van deze sessie, legt zich toe op de gedachte dat Wikipedia niet alleen een representatie is van kennis, maar ook van stupiditeit. Shapiro stelt dat veel van deze kennis is gebaseerd op maatschappelijke geaccepteerde clichés. Volgens Shapiro is Wikipedia een voorbeeld van de democratisering van kennis, maar stelt hij dat er een betere balans moet komen tussen enerzijds de contributie van wetenschappelijke auteurs en niet-wetenschappelijke auteurs. Het grootste gedeelte van zijn betoog gaat Shapiro in op de representatie van stupiditeit binnen Wikipedia en daarbij laat hij het voorbeeld zien een artikel op Wikipedia over Jean Baudrillard, die volgens hem veel foutieve informatie bevat, gebaseerd op de eerdergenoemde maatschappelijk geaccepteerde clichés.

Gesteld kan worden dat alle vier de sprekers een totaal andere invalshoek hadden binnen deze sessie over "Encyclopedian Histories". De rode draad echter was duidelijk, deze liet zich kenmerken over vragen als integriteit en legitimiteit van de content die wordt tentoongespreid binnen Wikipedia. Persoonlijk vond ik het betoog van Van den Heuvel erg interessant, met name omdat hij zich niet alleen kritisch positioneerde ten opzichte van Wikipedia, maar ook daadwerkelijk met aanbevelingen kwam om Wikipedia te veranderen en te optimaliseren. Dit raakte eigenlijk ook aan het betoog van Shapiro, waarin hij van leer trok over de gevolgen van de democratisering van kennis. Hoewel O' Sullivan deze democratisering ook vooral zag in het betrekken van meerdere kanten van het verhaal, lijkt deze laatste toch zeer onwaarschijnlijk. We zien hier vooral een

spiegeling van de traditionele journalistiek, die eigenlijk nooit strikt objectief is, maar altijd gekleurd. En dit sluit uiteindelijk ook weer aan bij het betoog van Reagle over de betrekkelijkheid van het 'nieuwe' van Wikipedia. Het is mijn inziens dan ook belangrijk om te begrijpen dat Wikipedia als gezamenlijke inspanning nooit als een objectieve bron moet worden gezien, net als traditionele encyclopedieën nooit volledig objectieve kennis kunnen brengen. Dat een fenomeen als Wikipedia kennis democratiseert valt niet te ontkennen, de vraag blijft echter wat dit voor gevolgen heeft voor de manier waarop Wikipedia wordt gebruikt en wordt beschouwd.

Session 3: Wiki Art, 26-3-2010 (15:45-17:30)

Hendrik-Jan Grievink over Wiki Loves Art

(door Natalia Vijlbrif)

"Imagine a world in which every single human being can freely share in the sum of all knowledge. That's our commitment". (Wikimedia Foundation)

Hendrik-Jan Grievink, grafisch designer, geeft aan dat Wikipedia voor het delen van alle kennis nog een behoorlijk grote stap moet maken: de stap naar multimediaal, de stap naar een wereld in visuele hints. Grievink maakt zijn afbeeldingen aan de hand van het combineren van foto's en afbeeldingen die hij op het net kan vinden. Hij geeft aan dat deze remixes niet perse origineel zijn, maar wel iets van alle tijd. Door het 'remixen' van de afbeeldingen ontstaan nieuwe connotaties. Dit wil hij illustreren aan de hand van het door hem ontworpen memoryspel *Fake for Real*¹. Dit memoryspel is gebaseerd op de theorie dat de westerse visuele cultuur ons het 'echte' niet meer los laat zien van het 'onechte'. Zo kan niemand meer naar een clownvis kijken zonder Nemo te zien. Of naar de werkelijke aarde, zonder de versimpelde versie te zien.

¹ Fake for Real, <<http://64.182.253.25/>>

Op dit moment Hendrik-Jan bezig met een boek over *Wiki Loves Art*², een project van Creative Commons Nederland, the Wikimedia Foundation Nederland en de Amsterdamse Museumnacht. Tijdens dit project mochten amateurs-fotografen in musea foto's nemen en deze uploaden naar FlickrR (met Creative Commons license). Vanaf daar werden ze naar de *Wikimedia Commons* database gezet zodat ze gebruikt konden worden voor artikelen op Wikipedia.³ De instituten waren eerst zeer terughoudend, bang dat de bezoekers weg zouden blijven uit de musea in kwestie, maar de ontdekking was hoeveel verschillende soorten foto's er van een en het zelfde object genomen konden worden. Zo worden er shots genomen met en zonder frame, pixelig of heel scherp en soms zelfs maar delen van een foto. Door deze verschillen kon de afbeelding allerlei soorten connotaties krijgen. Hendrik-Jan Grievink probeert van het boek zowel een verslag, een naslagwerk als een nieuwe fysieke versie van de objecten te maken. Op deze manier wil hij de werken opnieuw veranderen tot nieuwe objecten.

Het belangrijkste punt van Grievink is dat de database te belangrijk is om klein te blijven. Hij wil dat men de database van Wikimedia Commons laat groeien en ontwikkelen, niet alleen voor Wikipedia zelf, maar ook zodat dit een database kan worden waar mensen over kunnen beschikken en aan de hand van afbeeldingen kunnen remixen. Voor Hendrik-Jan Grievink zelf is de ideale situatie dat een kunstenaar op onderwerp kan zoeken en dan beelden in de database kan vinden en dat dat beeld "gratis is, dat er mensen over hebben geschreven wat het is en waar het vandaan komt, dat het gelinkt is aan soort gelijken beelden, dat ik makkelijk beelden kan vinden die er op lijken." Daarnaast moet deze database multimediaal worden zodat men werkelijk kan spreken over de "sum of all knowledge".

Session 5: "Designing Debate" 27-03-2010 (13.30h-15.30h)

(door Snezana Nedeski)

Wikipedia's Mythe van Objectiviteit

Florian Cramer vergelijkt in zijn presentatie getiteld "Fictions of collaborative media" Opensource en Wikipedia met elkaar. Hij stelt dat dit de enige twee voorbeelden zijn die collaboratie succesvol hebben gemaakt. De prijs die ze

² Wiki Loves Art <<http://www.wikilovesart.nl/>>

³ Wikimedia Commons <http://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page>

hiervoor echter betalen is dat ze proberen conflict te vermijden door generieke Operating Systems (in het geval van Opensource) en generieke informatie (in het geval van Wikipedia) te leveren.

Wikipedia's enorme nadruk op 'objectiviteit' houdt volgens Cramer de hele community van Wikipedia bij elkaar. Het probleem is volgens hem echter dat deze fictie (de mythe dat je deze vorm van objectiviteit kunt hebben) niet schaalbaar is. Tot op een zekere hoogte can de community samen gehouden worden door dit principe, maar zodra het groeit wordt dit onmogelijk. "Objectiviteit op Wikipedia bestaat niet."

Door de visuele manier waarop Wikipedia zichzelf en de artikelen presenteert, probeert het objectiviteit en neutraliteit te creëren. Het ontwerp laat niet zien wanneer het artikel geschreven is, wanneer het werd aangepast, wie het geschreven heeft en hoeveel mensen het geschreven hebben. Dat terwijl Wikipedia een enorme nadruk legt op objectiviteit. Florian Cramer pleit, net zoals de filosoof Karl Popper in "The Open Society and Its Enemies", voor een open cultuur zodat we kunnen zien wat er precies met het artikel is gebeurd door de tijd heen.

EpicPedia

Annemieke van der Hoek, aanwezig om Florian Cramer te ondersteunen, laat haar oplossing zien die een open cultuur introduceert. Afgeleid van Brecht's 'epische theater', heeft zij haar afstudeerproject de naam 'EpicPedia' [Http://www.epicpedia.org](http://www.epicpedia.org) gegeven, een applicatie die via de knop "Show/hide reality" een Wikipedia pagina naar keuze laat zien, compleet in de stijl van een open cultuur. De getoonde pagina is niet bedoeld als makkelijk leesmateriaal, aangezien het precies laat zien wat er wanneer allemaal met het artikel gebeurt is én door wie. Je kunt uiteindelijk dus zien welke gebruiker het grootste deel van het artikel heeft samengesteld (dit word accuraat weergegeven in het aantal karakters) en krijgt zo veel meer informatie over de totstandkoming en de groei van het artikel. Eventuele discrepanties of opvallende discussies of veranderingen zijn daardoor ook makkelijk te zien.

Volgens Florian Cramer is deze applicatie een erg goed initiatief. "Als je Wikipedia gebruikt als een bron van kennis, moet het wel mogelijk zijn om een kritische blik te kunnen werpen op de manier waarop het tot stand is gekomen."

Kan Wikipedia oorlog neutraal maken?

De Finse Teemu Mikkonen besprak in zijn presentatie “Kosovo War in Wikipedia, Tracing the Conflict and Consensus in the Wikipedia Talk –pages” tijdens de CPOV conferentie de Kosovo Oorlog en hoe die wordt besproken in de Wikipedia Talk-pages. Hij maakte daarbij gebruik van de term ‘disputed neutrality’: het hebben van een bepaalde point of view die ontstaan is door etniciteit. Volgens Mikkonen is het in bepaalde gevallen, zoals in de gevoelige kwestie rond de Kosovo oorlog, niet mogelijk om de complete neutraliteit te bereiken waar Wikipedia naar streeft.

Oplossen van conflicten: Wikipedia richtlijnen

Wikipedia heeft een *etiquette*⁴ voor Wikipedians, welke de grondregels neerlegt voor de sociale omgang tussen redacteurs op Wikipedia. Elkaar respecteren en beleefdheid spelen daarin een grote rol. Ook raden ze aan om met elkaar te praten over verschillen van mening om er samen uit te komen.

Wikipedia's officiële richtlijnen lijken er erg op zijn gericht om elkaar met respect te behandelen en vooral beleefd te blijven. De meeste redacteurs lijken zich daar op de Talk-pagina's verrassend goed aan te houden, volgens Mikkonen. Redacteurs proberen op uiterst beleefde wijze hun conflicten op te lossen om een zo neutraal mogelijk artikel te reproduceren. Maar vooral bij artikelen die gaan over controversiële onderwerpen zoals de Kosovo oorlog willen deze officiële richtlijnen nog wel eens in de achtergrond verdwijnen.

Oplossen van conflicten: Onofficiële conversatiecultuur

Volgens Mikkonen zijn er drie veelvoorkomende soorten redacteurs in Wikipedia, met elk verschillende eigenschappen:

1. **Extremist:** vindt dat er maar één echte en eenzijdige waarheid is. Ze reageren meestal anoniem en hebben extreme politieke meningen.
2. **Gatekeeper:** ook wel een 'deletionist'. Dit zijn admins, actieve Wikipedians, die vinden dat er een consensus van de waarheid zou moeten zijn die gebaseerd is op gelijkwaardige discussie en / of democratische stemming.
3. **Situationist:** vindt dat er helemaal geen waarheid is en dat zelfs ‘democratische consensus’ altijd bevooroordeeld is. De waarheid is altijd

⁴ Wikipedia, Etiquette: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Etiquette>>

situationeel gebaseerd op context.

Het samenkomen van deze redacteuren zorgt vaak voor conflicten op de Talk-pagina's van Wikipedia. Mikkonen koos specifiek voor de Talk-pagina van de 'Kosovo War' omdat veel conflicten over neutraliteit op Wikipedia ontstaan door etniciteit.

In oorlog zijn er vanzelfsprekend meerdere partijen en meerdere belevenissen. Elke partij heeft soortgelijke manieren om hun eigen standpunten te rechtvaardigen, maar hun standpunten zijn verschillend, soms zelf tegenovergesteld. “Afhankelijk van de point-of-view kan NAVO worden gezien als verdediger van de mensenrechten of als een dodelijke organisatie die onschuldige mensen doodt. Zo kan het Servische / ex-Joegoslavische leger óf als een slachtoffer dat zichzelf verdedigd worden gezien of als de aanvaller en overwinnaar die massamoordenaar is geworden.”

Conflicten op Wikipedia ontstaan dan ook vaak tussen verschillende culturen. Zo zullen Europeanen een andere mening hebben over de oorlog in Kosovo dan bijvoorbeeld de Serviërs of Albanezen.

Door deze verschillende standpunten in de staat van oorlog, ontstaan er vier paradoxen in 'war talk':

1. Men hoopt dat Wikipedia neutraal is ook al is het moeilijk om neutrale informatie te verkrijgen over de gebeurtenissen tijdens de oorlog (er zijn immers altijd meerdere kanten aan). Informatie in tijden van oorlog is zelden neutraal!
2. Er is in tijden van oorlog en na oorlog sprake van *bevooroordeelde objectiviteit*: er is meer informatie beschikbaar vanuit het perspectief van de winnaar en er is vaak ook geen eerstehands informatie over oorlog. De vraag wat een betrouwbare bron is, is zeker in 'war talk' problematisch.
3. Wikipedia's verifieerbaarheid-principe is moeilijk toepasbaar. Hoe verifieer je immers persoonlijke, unieke ervaringen die in een bepaalde context hebben plaatsgevonden? Moet elke zinvolle informatie verifieerbaar zijn, terwijl persoonlijke ervaringen tijdens oorlogen ook vol informatie zitten?
4. De hegemonie van de Engelse taal is ook een belangrijke paradox. De kritische massa in andere taalgebieden is simpelweg te klein. Bovendien is de “lingua franca” op Wikipedia (en in de wetenschap) ook Engels.

Wikipedia's concept van neutraliteit is, vooral als het gaat om conflicten en oorlogen, te problematisch. De notie van neutraliteit op zich kun je al in twijfel trekken. Immers, wie bepaalt er wat neutraal is? Zeker als we dit bekijken vanuit een oorlogssituatie. De burgers en de soldaten hebben de oorlog meegemaakt, wij

niet. Wie zijn wij om te bepalen wat er gebeurt is? Oorlog is nooit neutraal en wordt dat ook niet ineens omdat Wikipedia er een neutrale blik op wil werpen. De kennis die uiteindelijk getoond wordt over een oorlog is uiteindelijk altijd een kwestie van selectie en keuze geweest. Je weet immers niet alles en je kunt ook niet meer terugvinden wat er precies gebeurd is. Bovendien zijn er andere meningen over wat er precies gebeurd is tijdens een oorlog.

Als getuige kun je oorlog bovendien alleen maar subjectief meemaken, en vervolgens is subjectieve kennis het enige wat je kunt aanbieden om door te geven.

Volgens Mikkonen wordt er op Wikipedia op bepaalde manieren beïnvloed wat neutrale informatie is. Veel informatie op Wikipedia excludeert volgens hem bepaalde standpunten die destructief zouden kunnen zijn voor andere (dan 'westers') manieren van leven. Dit noemen we **Cultural Sensitivity**. Daarnaast overheerst er op Wikipedia een hegemonie van 'westerse' ideologieën en wordt informatie die niet voldoet aan de NPOV policy verwijderd.

Hier is Mikkonen voornamelijk geagiteerd over. Eerstehands kennis volgens hem namelijk ook erg waardevol. Zou ware kennis altijd neutraal moeten zijn? Vraagt hij zich af. Het verhaal van iemand die de oorlog ook daadwerkelijk heeft meegemaakt is erg waardevol en ja, partijdig en valt dus niet binnen de NPOV policy. “Want wie zijn wij om te zeggen dat hun perspectief niet de waarheid is? Ze kunnen het daadwerkelijk zo ervaren hebben. Zij hebben de oorlog meegemaakt, wij niet, wie zijn wij om te zeggen wat er gebeurd is?”

Wikipedia's proces naar neutraliteit

Andrew Famiglietti bespreekt Wikipedia's befaamde standpunt van neutraliteit. Volgens Wikipedia houdt een neutraal standpunt in dat “[m]en probeert ideeën en feiten op een zodanige wijze te presenteren dat zowel voor- als tegenstanders ermee uit de voeten kunnen. Complete tevredenheid is moeilijk te bereiken; het is om te beginnen al moeilijk een neutrale definitie van het begrip 'neutraliteit' te geven. Wat we wel kunnen proberen, is een manier van schrijven te vinden die acceptabel is voor alle 'redelijke' personen ondanks hun verschillende meningen”⁵.

Tijdens zijn presentatie “Negotiating the Neutral Point of View: Politics and the Moral Economy of Wikipedia” tijdens de CPOV conferentie in Amsterdam, trad Famiglietti in de voetsporen van E.P. Thompson. Dit deed hij door Thompson's

⁵ Wikipedia NpoV: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Neutraal_standpunt>

term 'Moral Economy'⁶ toe te passen op Wikipedia en te stellen dat de redacteurs op Wikipedia geleid worden door een moreel gevoel van wat wel en wat niet een legitiem moment is om in te grijpen in het productieproces. De morele economie is een economie gebaseerd op goedheid, eerlijkheid en gerechtigheid. Famiglietti merkt op dat Wikipedia's notie van neutraliteit vaak te simpel wordt geïnterpreteerd en dat er vergeten wordt dat Wikipedia redacteurs vaak met elkaar moeten onderhandelen in hun gezamenlijke poging om de Neutral Point of View (NPOV) policy te interpreteren en toe te passen in de productie van Wikipedia's artikelen.

Case Study: Gaza war

De pogingen van redacteurs om de NPOV policy toe te passen tijdens het productieproces leidt tot een enorme hoeveelheid aan onderhandelingen en conflicten. Andrew Famiglietti bespreekt de Engelse Wikipedia pagina "Gaza war"⁷ als case study om te illustreren wat voor problemen de NPOV policy met zich meebrengt.

Wikipedia's zogenaamde 'morele economie' vindt plaats op de "Talk pages", waar redacteurs per artikel bespreken waar ze het wel en niet mee eens zijn en wat ze denken dat er veranderd moet worden. Op deze pagina's willen nog wel eens verhitte discussies ontstaan. De discussie op de Talk pagina van de 'Gaza war'⁸ komt volgens Famiglietti neer op ongeveer 600 geprinte pagina's.

Redactionele problemen

Het 'Gaza war' artikel groeide van één zin naar 8 pagina's in 25 uur, naar 30 pagina's enkele maanden later. De immense snelheid waarmee Wikipedia artikelen veranderen en uitgebreid worden maakt het moeilijk voor redacteurs om te begrijpen wat er precies gebeurt. Ze klagen over de moeilijk te navigeren Talk pagina en de overenthousiaste archivering-bots. De redacteurs hebben geen controle over wat de bots doen, waardoor het opvragen van een bepaald discussiepunt moeilijk wordt gemaakt en sommigen zelfs in het archief verdwijnen.

Het proces van het aanpassen van het artikel lijkt dan ook constant in cirkels rond te gaan. Een controversieel artikel blijft onder discussie staan en wordt constant aangepast.

⁶ Thompson, E.P. (1971). "The Moral Economy of the English Crowd in the Eighteenth Century." Past and Present, Vol. 50, Feb. 1971. Pp. 76-136.

⁷ Wikipedia, Gaza War: <http://en.wikipedia.org/wiki/Gaza_War>

⁸ Wikipedia, Gaza War Talk Page: <http://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Gaza_War>

Wikipedia houdt een lijst met controversiële issues⁹ bij, waarvan ze van mening zijn dat er meer aandacht moet worden besteedt om een NPOV te behouden. De lijst lijkt eindeloos.

Wikipedia's hoofdprincipes van neutraliteit

Neutraliteit op Wikipedia is geen gegeven, en daar zijn ze van op de hoogte. Wikipedia hecht dan ook veel waarde aan het *proces* van neutraliteit. Wat ze precies onder neutraliteit verstaan wordt constant heronderhandeld en herbesproken. In dit proces worden ze geleid door drie hoofdprincipes:

NPOV – Neutral Point of View¹⁰

WP:V – Verifiability not truth¹¹

WP:OR – No original research¹²

De definitie van het NPOV principe is in de inleiding al besproken en is dan ook erg belangrijk in het behalen van Wikipedia's neutraliteit. De WP:OR regel spreekt voor zichzelf; informatie op Wikipedia moet altijd gebaseerd zijn op ander onderzoek, niet op onderzoek dat ze zelf hebben gedaan. Dit garandeert dat de schrijvers op Wikipedia zelf geen invloed kunnen hebben op de resultaten van dat onderzoek.

WP:V - De problemen van verifieerbaarheid

Andrew Famiglietti is niet zo zeker van de waarde van het tweede principe van "Verifiability not truth". In het proces van het verkrijgen van neutraliteit is er een verschuiving geweest van het zoeken naar de waarheid naar het zoeken naar verifieerbaarheid. Omdat de term 'waarheid' op zich al erg discutabel is en dus moeilijk gebruikt kan worden als meting voor neutraliteit, werkt verifieerbaarheid iets makkelijker. In het geval van de Gaza oorlog houdt Wikipedia zich dus niet meer bezig met een zoektocht naar de absolute waarheid, maar met het vinden van verifieerbare informatie en het bediscussiëren van die bronnen. Hun notie van de waarheid is zodanig gedefinieerd dat het gelijk staat aan het hebben van verifieerbare bronnen.

In de eerste instantie lijkt dit een goede methode te zijn om het waarheidsgehalte van informatie te bepalen. Maar, zo merkte Famiglietti op, het is problematisch

⁹ Wikipedia, List of Controversial Issues:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:List_of_controversial_issues>

¹⁰ Wikipedia, NpoV: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Neutraal_standpunt>

¹¹ Wikipedia, Verifieerbaarheid: <<http://nl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:V>>

¹² Wikipedia, Geen Origineel Onderzoek: <<http://nl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:OR>>

om te zeggen dat iets waar bronnen voor zijn, gelijk staat aan de waarheid. En hier vallen de beperkingen van het proces van neutraliteit op. De shift naar het vinden van betrouwbare bronnen is volgens hem “erg zinvol voor Wikipedia om het redactie-proces door te laten gaan, maar er is een probleem met *dominerende bronnen*.” In het geval van de Gaza oorlog, vertelt hij ons, ligt het probleem bij een dominerende hoeveelheid aan Europese en Israëliische bronnen. Dus het probleem met Wikipedia’s principe van verifieerbaarheid ligt in het feit “dat er erg weinig toegang is naar andere bronnen zoals de Palestijnse en dit is erg zorgwekkend. Het artikel over de Gaza oorlog heeft dus veel verifieerbare bronnen, maar alleen maar van bepaalde standpunten”.

Andrew Famiglietti wil ons er bewust van maken dat het neutraliteitsprincipe op Wikipedia veel ingewikkelder is dan we denken. Vooral bij onderwerpen die gevoelig liggen is het moeilijk om de redacteurs met een sterke, eenzijdige opinie over het onderwerp in toom te houden. Dit komt voornamelijk voor bij artikelen over etnische conflicten. Terwijl onderlinge problemen tussen redacteurs (al dan niet met veel moeite) via o.a. redelijke discussie kan worden opgelost, is het probleem met bronnen veel groter. Het idee dat iets op verifieerbare bronnen gebaseerd moet zijn is tot zekere mate een goed idee. Maar net zoals mensen hebben ook bronnen nog wel eens een bepaalde point of view en kunnen ze eenzijdig zijn. Voor Wikipedia zal het proces van neutraliteit zich hier dan ook op moeten gaan richten en rekening houden met het feit dat momenteel bijvoorbeeld Amerikaanse en Europese bronnen op Wikipedia domineren.

Interview with Dr. Athina Karatzogianni

(door Samuel Zwaan)

Dr. Athina Karatzogianni is a lecturer in Media, Culture and Society at the University of Hull. Although Karatzogianni has published several books regarding subjects like cyberconflict, global politics and powerstructures, she states at the beginning of her presentation Wikipedia was a rather undiscovered domain for her. Nevertheless Karatzogianni is able to use her expertise to analyze Wikipedia and state that Wikipedia and similar endeavors, provide a battleground for dominance in our global political consciousness. This battleground has internal conflicts, competitors within the open software movement and external others in the overall business of knowledge. Wikipedia’s content is not radical, it is the

actual process, which is radical.

Samuel Zwaan was able to have a short interview with Dr. Athina Karatzogianni and tried to find out more about her view on governments and their use of information and communication technology.

Samuel Zwaan: *Today it is very common that governments use information and communication technologies like the internet. Governments refer to themselves as E-government and use buzzwords like eParticipation. What is your view on these developments and this promise of participation?*

Athina Karatzogianni: One of the problems is that within the public management discourse the citizens aren't really being seen as citizens. Citizens are in fact seen as customers. So the first problem of e-government is that the citizen is not being seen as a citizen. It means that the public should not just be offered services, but that they should have the opportunity to participate full blown. It should be possible to chat and have discussions directly, not just be able to fill in another tax form and say this is e-government. So how can we make it interactive so that citizens feel like citizens in a democracy?

SZ: *Do you think governments could learn from 'open source' initiatives like Wikipedia? For instance in a way that people can actively adjust and add to government proposals?*

AK: I think that governments can learn from everything that is going on in cyberspace at the moment. It is a school for the new generation, for people in their 20's 30's. But we are talking now about the First World, the advanced world. Not in every country it is possible to access the internet and learn from different open source projects, but they are getting there. So if you are thinking about e-government you are talking about the advanced countries. What these governments should be doing is exploring every possibility that is accessible online, because that means that they can get people to participate. If you look at the Obama campaign, if you look at how he used social networking he used a variety of options. It is better to have a thousand people Blogging for you then have one million people talking like we are doing now. Because the Bloggers are going to find another thousand people and another thousand, the whole thing multiplies. So governments have to become very dynamic, they need to have a very dynamic online presence.

SZ: *This sounds very much like a salestalk from the government. Governments trying to get votes via social networking, exploiting the people, propaganda...*

AK: But they do that anyway. The way you posed the question is: “what do governments do”? Now, in my opinion governments and states are slowly becoming obsolete. But if you are asking what they can do to survive... Maybe that is a better question: “what can they do to survive”? They have to exploit the population and younger people who know how to manipulate these technologies, that is the only way to do it and this is this way that it has been done for years. These people with creative talents will move the world forward. But the question is does the state survive or doesn't it, does that even matter anymore? It depends on what claims are being made by the states. If a state is democratic it should be engaging the citizen as a citizen and not as a customer. If it is totalitarian it will use technologies against its citizens. In the UK, technology is used in extreme surveillance operations, expressive of a neo-totalitarian state and the new Digital Economy Bill targets individuals for digital piracy in a way that will prove very difficult to enforce reasonably. So it all depends on where you are...

SZ: *So it seems you are pretty critical on the notion of e-government because it seems more like surviving than innovating...*

AK: If they were innovating they would actually engage in open source initiatives, engage full blown. But that means they lose their hierarchies and lose their power. The discussion is actually more fundamental than just the governments trying to survive, the whole system is in flux.